

АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ДОСЛІДНИКА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Підсумки ІХ Міжнародної конференції, 14-15 травня 2026 р.

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8146>

СЕМЕНОГ Олена Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор,
керівник Центру освітньо-наукового
партнерства і мережевої взаємодії
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка,
м. Суми, Україна

Мирослава Петрівна БОБК

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
завідувач відділу змісту і технологій
педагогічної освіти Інституту
педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна Національної
академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. У науковому повідомленні висвітлено результати проведення ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід» до Дня науки в Україні – 2026.

Проаналізовано ключові напрями роботи конференції, пов'язані з розвитком академічної культури й академічної доброчесності, цифровою трансформацією освіти, модернізацією докторської підготовки, міжнародним науково-освітнім партнерством та відповідальним використанням технологій штучного інтелекту у вищій освіті.

Схарактеризовано тематичні дискусійні платформи, присвячені розгляду проблем етики наукових досліджень, розвитку академічного письма, цифрової етики, формування культури відповідального використання генеративного штучного інтелекту, підтримки молодих дослідників та розвитку міжкультурної наукової комунікації в умовах сучасних глобальних викликів, міжнародні гостьові лекції, конкурс есе з проблем академічної доброчесності та практики міжінституційної академічної взаємодії.

Узагальнено рекомендації конференції щодо впровадження ефективних практик академічної доброчесності й розвитку академічної культури на державному, інституційному та професійному рівнях. Окреслено значення академічної культури як важливого чинника інтеграції української науки й освіти до європейського освітньо-дослідницького простору, розвитку відкритої науки та формування відповідального освітньо-наукового середовища.

Ключові слова: академічна культура; академічна доброчесність; міжнародне науково-освітнє партнерство; конкурс есе; євроінтеграція; ШІ в освіті і науці; відповідальність; інноваційні практики.

Академічна культура сучасного дослідника формується в умовах глибоких суспільних, технологічних і ціннісних трансформацій. Цифровізація освіти й науки, розвиток генеративного штучного інтелекту, поширення практик відкритої науки, активізація міжнародної академічної мобільності та водночас глобальні безпекові виклики актуалізують потребу в новому осмисленні академічної культури як багатомірного феномена. Ідеться не лише про академічну доброчесність, а й культуру наукової комунікації, цифрову етику, міжкультурний діалог, відповідальність дослідника та психологічну безпеку освітнього середовища.

Для українського освітньо-наукового простору ці процеси набувають особливого значення в умовах воєнного стану та євроінтеграційних змін. Академічна культура постає важливим чинником збереження наукового потенціалу держави, розвитку міжнародного науково-освітнього партнерства, підтримки молодих учених, модернізації докторської освіти та інтеграції української науки до європейського дослідницького простору.

У сучасному науковому дискурсі спостерігається зміщення акцентів до розуміння академічної культури як цілісної академічної екосистеми, що поєднує етичні, комунікативні, цифрові, міжкультурні та професійні виміри діяльності дослідника. Саме тому особливої ваги набувають міжнародні науково-комунікаційні платформи, які забезпечують професійний діалог, поширення інноваційних освітніх практик, розвиток міжінституційної взаємодії та формування культури відповідального використання новітніх технологій у науці й освіті.

Однією з таких платформ стала *IX Міжнародна науково-практична конференція «Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід»* до Дня науки в Україні – 2026, що відбулася 14-16 травня 2026 р. у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (Медіавчительський кампус, 2026а; Семенов, уклад., 2026).

Організатори й партнери заходу – Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Центр освітньо-наукового партнерства і мережевої взаємодії СудПУ, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття», Український мовно-інформаційний фонд НАН України, Українсько-польський міжнародний центр освіти і науки ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний

університет», Запорізький національний університет, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Луцький педагогічний інститут Волинської обласної ради, Університет VIZJA (Uniwersytet VIZJA) (Польща), Польське наукове товариство (Polskie Towarzystwo Nauk, PTN, м. Гданськ, Республіка Польща), Центр українських дослідників в Австрії (Відень, Австрія), Українське товариство взаємодопомоги в Стамбулі (Туреччина), Українська Шкільна Рада УКК Америки, Управління Державної служби якості освіти в Сумській області.

Упродовж дев'яти років конференція функціонує як міжнародна науково-комунікаційна платформа, що об'єднує науковців, викладачів, молодих дослідників, аспірантів і здобувачів освіти навколо актуальних проблем розвитку науки й освіти, академічної культури, академічної доброчесності, цифрової трансформації та міжнародного партнерства. Епіграфом конференції стали слова дійсного члена (академіка) НАПН України *Семена Гончаренка «Відповідальність ученого перед суспільством вимагає від нього громадянської мужності»*.

У 2026 р. до організаційного комітету конференції надійшло понад 300 заявок від науковців, педагогів, здобувачів освіти та молодих учених. Географія учасників охопила різні регіони України: Сумщину, Київщину, Чернігівщину, Волинь, Закарпаття, Запоріжжя, Прикарпаття, Черкащину, Херсонщину та інші області, а також представників закладів освіти й наукових установ Польщі, Австрії, Словаччини, Німеччини, США, Канади, Туреччини. Широке міжнародне представництво засвідчує актуальність проблематики конференції, високий рівень академічної взаємодії та посилення інтеграції української науки й освіти до європейського освітньо-дослідницького простору.

Модерували конференційні заходи *Олена Семенов*, доктор педагогічних наук, професор, керівник Центру освітньо-наукового партнерства і мережевої взаємодії Сумського державного

педагогічного університету імені А.С. Макаренка; *Мирослава Вовк*, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, член кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України; *Наталія Пономаренко*, доктор філософії, старший викладач кафедри журналістики та філології, заступник декана факультету іноземної філології та соціальних комунікацій Сумського державного університету.

Із **вітальними та мотиваційними** словами до учасників конференції звернулися представники закладів вищої освіти, наукових установ і міжнародних партнерських організацій України та зарубіжжя, зокрема *Ганна Заїкіна*, перший проректор Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (СумДПУ); *Світлана Кондратюк*, директор Навчально-наукового інституту педагогіки і психології СумДПУ імені А.С.Макаренка; *Станіслав Чайченко*, проректор ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»; *Марина Бойченко*, завідувач кафедри педагогіки СумДПУ імені А.С.Макаренка; *Петро Бойчук*, ректор Луцького педагогічного інституту Волинської обласної ради; *Алла Рябуха*, начальник Управління Державної служби якості освіти в Сумській області (Медіа-вчительський кампус, 2026б); *Тетяна Фецан*, голова товариства Українського товариства взаємодопомоги (Україна Dayanışma Derneği, м. Стамбул, Туреччина) (Медіавчительський кампус, 2026е). У виступах було наголошено на стратегічній ролі академічної культури, міжнародної науково-освітньої співпраці, підтримки молодих дослідників і розвитку відповідального освітнього середовища в умовах сучасних суспільних та технологічних викликів.

Робота конференції здійснювалася в межах інтерактивних дискусійних платформ, присвячених актуальним проблемам розвитку академічної культури, докторської освіти, міжнародного науково-освітнього партнерства, мовної особистості дослідника та відповідального використання цифрових технологій у вищій освіті.

У межах платформи **«Цінності академічної культури в умовах глобальних викликів»** учасники обговорили проблеми мотивації наукової діяльності, розвитку академічної екосистеми, міжнародного партнерства та функціонування наукових інституцій у сучасних суспільних умовах. Зокрема,

Даріуш В. Скальські, доктор габілітований педагогічних наук, доктор педагогічних наук, професор, президент Польського товариства наук (PTN, м. Гданськ, Республіка Польща), акцентував увагу на ролі позитивної мотивації у професійному становленні дослідника. *Володимир Широков*, академік НАН України, доктор технічних наук, професор, директор Українського мовно-інформаційного фонду НАН України, висвітлив діяльність Фонду в умовах глобальних викликів. *Ян Капранов*, доктор філологічних наук, професор, габілітований доктор (мовознавство), професор Школи гуманітарних наук та образотворчого мистецтва Університету VIZJA (Республіка Польща), представив сучасне бачення культури міжнародного партнерства як складника розвитку академічної екосистеми.

Дискусійна платформа **«Академічна культура дослідника в інноваційній екосистемі вищої освіти»** була присвячена питанням модернізації докторської освіти, академічної доброчесності, соціально-психологічних аспектів забезпечення якості PhD-підготовки та формування політик відповідального використання штучного інтелекту.

Учасники обговорили європейський досвід розвитку докторської освіти, інституційні практики оновлення змісту підготовки докторів філософії в умовах цифровізації та воєнного стану, а також проблеми поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти у формуванні академічної доброчесності дослідника. Зокрема, *Аліна Сбруєва*, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, висвітлила європейський досвід формування нової культури докторської освіти в умовах геополітичних і технологічних викликів. *Мирослава Вовк*, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, член Кафедрі ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», представила інституційні практики оновлення змісту підготовки PhD з освітніх наук в умовах цифровізації та воєнного стану.

Ольга Фаст, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради, акцентувала увагу на соціально-психологічних вимірах забезпечення якості докторської освіти в

національному та глобальному контекстах. *Анастасія Кузьменко*, кандидат філологічних наук, доцент, докторант Херсонського державного університету, викладач закладу професійної освіти «Adolf-Reichwein-Schule» (Німеччина), порушила проблеми взаємодії формальної, неформальної та інформальної освіти у формуванні академічної доброчесності PhD.

Значну увагу було приділено питанням цифрової етики, академічної прозорості та використання генеративного штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності. *Оксана Цюняк*, доктор педагогічних наук, професор, заступник декана з наукової роботи Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, представила нормативні засади й освітні практики відповідального використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти (Медіавчительський кампус, 2026d).

Польські дослідниці *Agnieszka Lewicka*, doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, *Ewa Trojanowska* та *Agnieszka Pytka*, doktor, adiunkt Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, акцентували увагу на проблемах відповідальності та емоційної чутливості студентів соціальних спеціальностей у сучасному освітньому середовищі.

У межах платформи **«Академічна культура і мовна особистість у сучасному освітньому просторі»** предметом обговорення стали культурологічні засади викладання української літератури, розвиток українськомовного академічного дискурсу, міжкультурна комунікація та формування мовної особистості дослідника. Доповідачі акцентували увагу на ролі академічного мовлення, культурної пам'яті, діаспорного наукового досвіду та міжкультурної компетентності у формуванні сучасного освітнього простору.

Наталія Гоголь, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського НПУ імені О. Довженка, висвітлила культурологічний підхід до навчання української літератури в науково-методичній спадщині Ніли Волошиної та її наукової школи. *Лариса Корж-Усенко*, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи СумДПУ імені А.С.Макаренка, представила аналіз науково-педагогічної діяльності Наталії Полонської-Василенко в контексті розвитку української академічної культури.

Соломія Ушневич, кандидат філологічних наук, доцент, секретар Шкільної Ради Українського

Конгресового Комітету Америки (Ukrainian Educational Council USA, м. Нью-Йорк, США), доцент Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, акцентувала увагу на розвитку українськомовного академічного дискурсу діаспори та ролі мовної особистості дослідника у збереженні національної ідентичності (Медіавчительський кампус, 2026c).

Ірина Кушнір, кандидат педагогічних наук, доцент, лектор-доктор відділення української мови та літератури кафедри слов'янських мов факультету письменства Стамбульського університету (Туреччина), представила практики формування міжкультурної компетентності інофонів у процесі навчання української мови як іноземної в умовах воєнного стану.

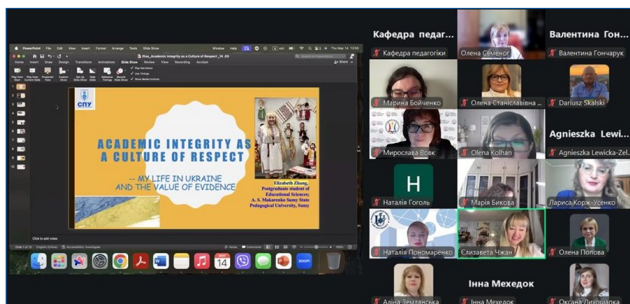
Олена Семенов, доктор педагогічних наук, професор, керівник Центру науково-освітнього партнерства і мережевої взаємодії Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, висвітлила роль міжнародних освітніх і наукових ініціатив у розвитку українських студій, підтримці академічної комунікації та зміцненні культурно-освітніх зв'язків української діаспори з Україною. Доповідачка акцентувала увагу на значенні міжнародного партнерства, міжкультурного діалогу та розвитку українськомовного академічного простору в умовах сучасних глобальних викликів.

Наталія Грона, доктор педагогічних наук, доцент, викладач вищої категорії, викладач-методист КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради, доцент Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, висвітлила проблеми модернізації методики навчання української мови в умовах сучасних суспільних і технологічних викликів, акцентувавши увагу на розвитку мовнокомунікативної компетентності, критичного мислення та адаптації методичних підходів до цифрового освітнього середовища.

Kinga Kuszak, prof. UAM dr hab., Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Республіка Польща), акцентувала увагу на значенні діалогу, культури

академічної комунікації та міжособистісної взаємодії у формуванні довіри, взаємоповаги й академічної відповідальності в сучасному освітньому середовищі.

Елизавета Чжан, аспірантка Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, приділила увагу розвитку культури академічної поваги, відповідальності та академічної доброчесності як важливих складників сучасного освітнього середовища.

У центрі обговорення секційних засідань перебували актуальні проблеми сучасної освіти й науки: розвиток академічної культури в умовах глобальних викликів, цифровізація освітнього середовища, етика наукових досліджень, трансформація докторської підготовки, академічне письмо, формування мовної особистості дослідника, міжнародне науково-освітнє партнерство та відповідальне використання технологій штучного інтелекту у вищій освіті.

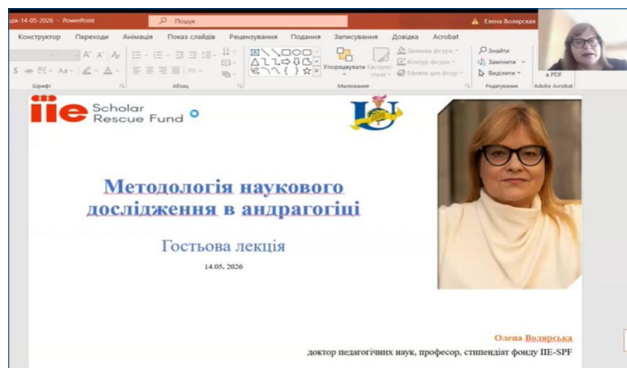
Аналіз тематики доповідей і дискусійних платформ засвідчив зміщення сучасного науково-освітнього дискурсу від переважно нормативного трактування академічної доброчесності до розуміння академічної культури як комплексного міждисциплінарного феномена, що охоплює цифрову етику, міжнародну наукову комунікацію, відкриту науку, психологічну безпеку освітнього середовища, міжкультурну взаємодію та відповідальне використання технологій штучного інтелекту.

Учасники конференції наголосили, що в умовах сучасних геополітичних, інформаційних і технологічних викликів академічна культура постає не лише як система професійних норм і цінностей, а і як важливий чинник розвитку стійкого, відкритого й відповідального освітньо-наукового середовища, інтегрованого до європейського дослідницького простору (Медіа-вчительський кампус, 2026а).

У межах конференції відбулася *серія гостьових лекцій* дослідників зі Словаччини, Польщі та Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (Україна) (СумДПУ імені

А.С. Макаренка, 2026b). Упродовж двох днів на лекції зареєструвалися 243 слухачі, а безпосередню участь взяли 187 представників різних закладів вищої освіти та наукових установ України. Тематика лекцій охоплювала сучасні виклики академічної культури, етики наукових досліджень, освіти дорослих, міжнародної академічної співпраці та політик використання штучного інтелекту у вищій освіті. Порушені проблеми є важливими складниками професійної підготовки здобувачів освіти та розвитку сучасного освітньо-наукового середовища.

Лекцію «Методологія наукового дослідження в андрагогіці» представила *Олена Волярська*, доктор педагогічних наук, професор, запрошена дослідниця кафедри педагогіки філософського факультету Університету Коменського в Братиславі (Словацька Республіка), стипендіатка Фонду порятунку вчених Інституту міжнародної освіти США (IIE Scholar Rescue Fund). Дослідниця висвітлила сучасне бачення методології наукового пошуку в європейському дослідницькому просторі, акцентувавши увагу на європейських підходах до організації досліджень, дослідницько-орієнтованому навчанні, академічному менторстві та міжнародній науковій співпраці.

Під час лекції професор Олена Волярська представила сучасне бачення методології наукового пошуку в європейському дослідницькому просторі. Особливу увагу було приділено європейським підходам до організації наукових досліджень, рівням методології, дослідницько-орієнтованому навчанню, академічному менторству та міжнародній науковій співпраці.

Лекторка ознайомила учасників із досвідом реалізації міжнародних наукових проектів і програм Erasmus+, спрямованих на подолання цифрової нерівності серед дорослого населення, розвиток інклюзивної комунікації, соціальної інтеграції через мову та формування медичної грамотності населення Словаччини й України.

Представлені практики актуалізували значення відкритої науки, міжкультурної взаємодії та міжнародного партнерства як важливих чинників розвитку сучасного освітньо-наукового середовища.

Лекцію «Ethical aspects of participatory research involving children / Етичні аспекти партисипативних досліджень за участю дітей» представила **Анна Млинарчук-Соколовська**, доктор габілітований, професор Університету в Білостоку, член Комісії з етики наукових досліджень (Республіка Польща) (Медіавчительський кампус, 2026f).

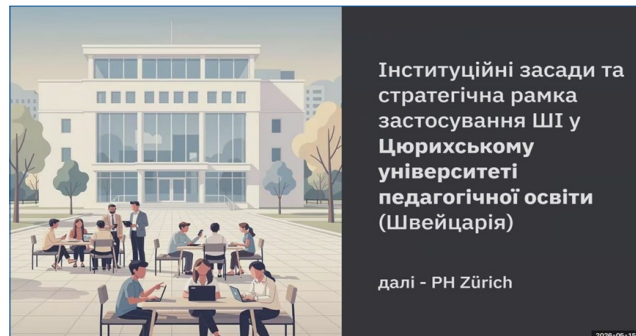
Професор висвітлила методологічні засади конструктивістського підходу, особливості використання нарративного інтерв'ю та візуальних методів дослідження, акцентувавши увагу на принципах добровільної участі, інформованої згоди, культурної чутливості, емоційної безпеки та поваги до голосу дитини. Значний інтерес учасників викликали представлені практики підтримки дітей і молоді з досвідом вимушеної міграції, а також обговорення ролі дослідника як відповідального партнера в сучасному освітньому середовищі.

А. Млинарчук-Соколовська схарактеризувала методологічні засади конструктивістського підходу, особливості використання нарративного інтерв'ю, фотографії як інструменту дослідження, а також моделі дитячої участі Роджера Харта. Значну увагу приділила принципам добровільної участі, інформованої згоди, культурної чутливості, забезпечення емоційної безпеки та поваги до голосу дитини.

Особливий інтерес учасників викликали приклади педагогічних інновацій та міжкультурних програм, спрямованих на підтримку дітей і молоді з досвідом вимушеної міграції. Лекторка наголосила, що сучасний освітній простір має бути середовищем довіри, діалогу, взаємоповаги та підтримки, а дослідник – відповідальним партнером, здатним почути голос дитини й інтегрувати його у педагогічну практику.

Лекцію «Політика використання штучного інтелекту у вищій освіті Швейцарії: досвід Цюрихського університету педагогічної освіти» прочитав **Кирил Котун**, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, співголова Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття».

Під час лекції було представлено інституційний досвід Цюрихського університету педагогічної освіти (PH Zürich) щодо формування політики використання штучного інтелекту в освіті та науці. Особливу увагу лектор приділив трансформації підходів європейських університетів — від моделі заборон до культури відповідального, етичного й педагогічно виваженого використання технологій штучного інтелекту в навчанні, наукових дослідженнях, академічному письмі та оцінюванні результатів навчання.

У межах лекції було також висвітлено сучасні підходи до розроблення університетських AI-політик, принципи академічної прозорості, цифрової етики та формування нових компетентностей викладача й дослідника в умовах стрімкої цифрової трансформації освіти. Особливий інтерес учасників викликали питання достовірності AI-детекторів, меж між академічною допомогою та порушенням академічної доброчесності, а також готовності викладача до роботи в новому цифровому освітньому середовищі.

Лектор наголосив, що відповідальне використання генеративного штучного інтелекту потребує не лише нормативного врегулювання, а й формування нової цифрової культури, заснованої на принципах академічної доброчесності, критичного мислення та професійної відповідальності.

Серія міжнародних гостьових лекцій до Дня науки в Україні – 2026 підтвердила важливість розвитку міжнародного академічного партнерства, відкритого наукового діалогу та інтеграції

української освіти і науки до європейського освітньо-дослідницького простору. Проведені заходи сприяли розширенню міжінституційної взаємодії, поширенню європейських освітніх практик і формуванню сучасного бачення академічної культури в умовах глобальних суспільних і технологічних викликів.

Важливою складовою конференції стало підбиття підсумків **Міжнародного конкурсу есе «Доброчесність у навчанні: дотримуватися / не можна / порушувати»** (СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2026с). 14 травня 2026 р. відбулося нагородження переможців та учасників конкурсу (СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2026а).

Мета конкурсу, який тривав упродовж березня до 1 травня 2026 р., – мотивувати до формування й розвитку в молоді навичок критичного й аналітичного мислення, академічного письма; виховання свідомого дотримання норм та принципів академічної доброчесності; популяризувати цінностей академічної етики в освітньому середовищі.

Організатори конкурсу: Центр науково-освітнього партнерства і мережевої взаємодії та кафедра педагогіки СумДПУ в партнерстві із закладами освіти, науковими установами, громадськими освітніми організаціями України та закордону.

До участі в конкурсі було подано 167 робіт здобувачів закладів загальної середньої, професійної, фахової передвищої та вищої освіти з різних регіонів України. Географія учасників охопила Вінницьку, Волинську, Донецьку, Запорізьку, Івано-Франківську, Київську, Львівську, Миколаївську, Одеську, Рівненську, Харківську, Хмельницьку, Чернігівську та Сумську області.

Особливістю цього річного конкурсу стало поєднання традиційних і сучасних форматів творчого самовираження. Окрім письмових есе, учасники мали змогу представити відеоесе, подкасти, інфографіки та комікси, демонструючи високий рівень креативності, медіаграмотності та здатності осмислювати академічну доброчесність мовою сучасної культури.

Журі здійснювало перевірку робіт відповідно до наказу СумДПУ імені А.С.Макаренка, розпорядження Сумської обласної військової адміністрації №124-ОД від 25 лютого 2025 р., Положення про конкурс (СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2025). Кожну роботу оцінювали вісім незалежних експертів. Нестандартне есе перевіряли всі члени журі. До складу журі увійшли представники різ-

них закладів освіти, наукових установ та громадських організацій України, Польщі, Словаччини, Туреччини, Австрії та США.

Під час урочистого нагородження переможці отримали дипломи, а окремі учасники – спеціальні відзнаки від Українсько-польського міжнародного центру освіти і науки ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»; Польського наукового товариства (Polskie Towarzystwo Nauk, PTN, м. Гданськ, Республіка Польща); Центру українських дослідників в Австрії; Українського товариства взаємодопомоги в Стамбулі; Української шкільної ради УККА Америки; ГО «Інноваційна освіта Закарпаття», Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Усі учасники конкурсу отримали сертифікати, а наукові керівники – подяки за підтримку молоді та розвиток культури академічної доброчесності.

Член журі конкурсу, доктор габілітований (мовознавство) *Ян Капранов* (Польща) у своєму відгуку наголосив, що особливо вразили роботи, в яких автори не просто виконували конкурсне завдання, а проживали тему доброчесності як особистісний вибір і цінність. На його думку, нестандартні есе довели, що академічна доброчесність сьогодні є не лише предметом академічних декларацій, а живою ідеєю, яку молодь уміє осмислювати через діалог, візуальну мову, звук, іронію та особистісну інтонацію.

Есе конкурсантів увійшли до збірки «Доброчесність у навчанні: дотримуватись / не можна / порушувати», яку після розгляду на редакційній та вченій радах розміщено в репозитарії бібліотеки СумДПУ та надіслано учасникам (Семенов & Пономаренко, 2025; Пшенична, Семенов & Пономаренко, 2024).

Конференція засвідчила, що академічна культура в сучасних умовах є не лише складником професійної діяльності науковця, а й важливим чинником формування відповідального, відкритого та стійкого освітньо-наукового середовища України.

За результатами конференції було розроблено рекомендації щодо впровадження ефективних практик реалізації політик академічної доброчесності та розвитку академічної культури на державному, інституційному й професійному рівнях.

• **На державному рівні** рекомендовано ініціювати створення національної онлайн-платформи з академічної культури, що міститиме відкриті курси, вебінари, кейси з академічної доброчесно-

сті, цифрової грамотності та академічного письма; розширити фінансування програм академічної мобільності молодих науковців, аспірантів і викладачів для участі в міжнародних стажуваннях і наукових проєктах; сприяти включенню до стандартів вищої освіти компетентностей, пов'язаних із медіаграмотністю, цифровою безпекою, академічною етикою та культурою наукової комунікації; підтримувати створення міжуніверситетських центрів підтримки дослідників із питань академічного письма, грантової діяльності, міжнародної співпраці та відкритої науки.

• **На інституційному рівні** наголошено на необхідності розроблення внутрішніх AI-політик щодо використання штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності з чітким визначенням етичних меж, принципів академічної прозорості та правил декларування AI-інструментів; упровадження сертифікатних програм і тренінгів з академічної доброчесності, академічного письма, цифрової грамотності та використання штучного інтелекту в дослідженнях; організації дискусійних платформ, наукових майстерень і міжкафедральних семінарів для обміну практиками академічної культури; розширення практики проведення конкурсів есе, студентських дебатів, воркшопів і практикумів з академічної доброчесності; забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу через менторські програми, консультаційні центри та практики травмоцутливого навчання; активізації міжнародної співпраці через спільні вебінари, гостьові лекції, літні школи, подвійне керівництво дослідженнями та участь у міжнародних грантових програмах.

• **На професійному рівні** рекомендовано викладачам і науковцям систематично підвищувати кваліфікацію з академічного письма, цифрової грамотності, міжнародної наукової комунікації та використання AI-інструментів; активно використовувати відкриті наукові ресурси, міжнародні бази даних, системи перевірки академічної доброчесності й менеджери бібліографії; упроваджувати інтерактивні методи навчання, зокрема кейс-методи, дискусії, проєктне навчання, рефлексивні практики та міжкультурні комунікаційні вправи; формувати навички відповідального використання штучного інтелекту через критичну перевірку інформації, дотримання норм цитування та запобігання академічному плагіату; розвивати професійні спільноти молодих дослідників, менторські ініціативи й мережеву взаємодію для підтримки академічної культури та професійного

зростання; використовувати практики самооцінювання й рефлексії для вдосконалення наукової комунікації, педагогічної майстерності та професійної етики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Медіавчительський кампус. (2026а, 14 травня). *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=xflev4Lnt58>
- Медіавчительський кампус. (2026b, 14 травня). *Академічна доброчесність та результати аудитів (Алла РЯБУХА, начальник УДСЯО в Сумській області)* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ZAp5-IJ15VU>
- Медіавчительський кампус. (2026с, 14 травня). *Відео-вітання і виступ Соломії УШНЕВИЧ (м. Нью-Йорк, США)* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=vNL3shCkTyQ&t=9s>
- Медіавчительський кампус. (2026d, 14 травня). *Оксана ЦЮНЯК, доктор педагогічних наук, професор (14 травня 2026 року)* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kBuq3gj-nTU&t=7s>
- Медіавчительський кампус. (2026е, 14 травня). *Тетяна ФЕЦАН, голова товариства Українського товариства взаємодопомоги* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=hkBXeZ6c-og>
- Медіавчительський кампус. (2026f, 16 травня). *Етичні аспекти партисипативних досліджень за участю дітей* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=MVLauQS1IQI&t=3258s>
- Пшенична, Л., Семенов, О., & Пономаренко, Н. (уклад.). (2024). *Доброчесність у навчанні: збірник студентських та учнівських есе*. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка. https://sspu.edu.ua/images/2024/docs/nauka/konf/zbirnik_ese_akademichna_dobrochesnist_1c5da.pdf
- Семенов, О., & Пономаренко, Н. (уклад.). (2025). *Доброчесність у навчанні: дотримуватись/не можна/порушувати: збірник студентських та учнівських есе*. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/17050>
- Семенов, О.М. (уклад.). (2026). *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: програма IX Міжнародної науково-практичної конференції, 14-16 травня 2026 року*. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 56 с. <https://surl.li/gowgve>
- Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка (2025). *Положення про Міжнародний конкурс есе для здобувачів закладів освіти «Доброчесність у навчанні: дотримуватися не можна порушувати»*. https://sspu.edu.ua/images/2025/docs/polozhennia/polozhennya_pro_konkurs_ese_2d7de.pdf
- Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. (2026а, 14 травня). *14 травня 2026 року відбулося нагородження переможців та учасників Міжнародного конкурсу есе для здобувачів закладів освіти «Доброчесність у навчанні: дотримуватися не можна порушувати»*. <https://surl.li/upmvtq>

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. (2026b, 18 травня). *Міжнародні гостьові лекції дослідників зі Словаччини, Польщі та України в СумДПУ до Дня науки – 2026*. <https://sspu.edu.ua/news/mizhnarodni-gostovi-lektsiji-doslidnikiv-zi-slovachchini-polshchi-ta-ukrajini-v-sumdpu-do-dnya-nauki-2026>

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. (2026c, 18 травня). *Міжнародний*

конкурс есе для здобувачів закладів освіти «Доброчесність у навчанні: дотримуватися не можна порушувати» – 2026. <https://sspu.edu.ua/news/mizhnarodnij-konkurs-ese-dlya-zdobuvachiv-zakladiv-osviti-dobrochesnist-u-navchanni-dotrimuvatisya-ne-mozhna-porushuvati-2026>

ACADEMIC CULTURE OF THE RESEARCHER IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION AND GLOBAL CHALLENGES

Outcomes of the 9th International Conference (14–15 May 2026)

Olena Semenog

DSc in Education, Professor, Head of the Centre for Scientific and Educational Partnership and Network Interaction, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, Ukraine

Myroslava Vovk

DSc in Education, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Head of the Department of Pedagogical Education Content and Technologies of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The paper presents the outcomes of the 9th International Scientific and Practical Conference “Academic Culture of the Researcher in the Educational Space: European and National Experience,” dedicated to Science Day in Ukraine 2026.*

The key focus areas of the conference are analysed, particularly those related to the development of academic culture and academic integrity, the digital transformation of education, the modernisation of doctoral training, international scientific and educational partnerships, and the responsible use of artificial intelligence technologies in higher education.

The study characterises thematic discussion platforms dedicated to research ethics, the development of academic writing, digital ethics, fostering a culture of responsible use of generative artificial intelligence, supporting early-career researchers, and advancing intercultural scientific communication under contemporary global challenges. International guest lectures, an essay competition on academic integrity issues, and practices of inter-institutional academic cooperation are also characterised.

The conference recommendations concerning the implementation of effective practices of academic integrity and the development of academic culture at the national, institutional, and professional levels are summarised. The significance of academic culture as an essential factor in integrating Ukrainian science and education into the European Education and Research Area, promoting open science, and shaping a responsible academic environment is outlined.

Keywords: *academic culture; academic integrity; international scientific and educational partnership; essay competition; European integration; AI in education and science; responsibility; innovative practices.*

Отримано: 23 травня 2026 р.

Прийнято: 8 червня 2026 р.

Опубліковано: 15 червня 2026 р.